

Tapio Isopahkala

PÄÄTÖS KULLANHUHDONTALUVAN MYÖNTÄMISESTÄ

Kullanhuuhdentalupahakemus

Hakija: Isopahkala Tapio

Vireilletulopvm: 5.10.2015

Etuoikeuspvm: 5.10.2015

Hakemusta muutettu: 18.7.2016

Hakemuksen tarkoitus: Kullanhuuhdonta valtion omistamalla alueella.
Kaivoslain (621/2011) 4 luvun 22 §:n mukaan kullanhuuhdontaan valtion omistamalla alueella on oltava kaivosviranomaisen lupa.

PÄÄTÖS

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto myöntää kaivoslain (621/2011) nojalla edellä mainitulle hakijalle kullanhuuhdentaluvan lupatunnuksella HL2012:0064 Karkku 2. Luvalla jatketaan kullanhuuhdentalupa HL2012:0064 toimintaa.

Perustelut: Hakija on osoittanut, että kaivoslaissa (621/2011) säädetyt edellytykset täyttyvät eikä kaivosviranomaisen selvityksen (liite 3) perusteella luvan myöntämiselle ole kaivoslaissa säädettyä estettä
Kaivoslaki (621/2011) 45 § ja 50 §.

Kullanhuuhdentaluvan haltijalla on tässä luvassa mainitulla kullanhuuhdonta-alueella yksinoikeus etsiä ja kartoittaa maaperässä esiintyvää kultaa, ottaa talteen ja hyödyntää maaperässä esiintyvää kultaa huuhtomalla sekä ottaa talteen ja hyödyntää huuhdonnan sivutuotteena irtomaasta löytyvät platinahiput sekä jalo- ja korukivet.

Kullanhuuhdonta-alueen tiedot

Pinta-ala: 5,0 ha

Alueen nimi: Karkku 2

Sijainti: Inari, Palsinoja, Metsähallituksen hallinnoima valtionmaa. Alueen sijainti ja rajat ilmenevät tämän päätöksen liitetystä kartasta (liite 2)

Päätöksen täytäntöönpano

Kullanhuuhdentalupa perustuvat toimenpiteet saa aloittaa, kun siihen oikeuttava lupapäätös on lainvoimainen ja luvassa määrätty vakuus on asetettu. Jos kullanhuuhdentalupa perustuvat toimenpiteet edellyttävät muualla lainsäädännössä vaadittua lupaa, saa toimenpiteen kuitenkin aloittaa vasta, kun asianomainen lupapäätös on lainvoimainen tai toiminnan aloittamiseen on saatu oikeus asiassa toimivaltaiselta viranomaiselta.

Täytäntöönpano muutoksenhausta huolimatta

Toiminta alueella voidaan aloittaa muutoksenhausta huolimatta tämän lupapäätöksen ehtoja noudattaen. Muutoksenhakutuomioistuin voi valituksesta kumota täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta annetun määräyksen.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 169 §

Kyseisellä hakemuksella on haettu lupaa jatkaa kullanhuuhdontoa alueella. Luvan saajalla on ollut hakemushetkellä oikeus harjoittaa hakemuksen kohteena olevalla alueella hakemuksen mukaista toimintaa. Luvan saajalla on luvan jatkamista koskevan hakemuksen yhteydessä hakenut lupaa toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta. Koska toiminta alueella on kesken ja alueella on käsitelty maata, ei toiminnan jatkaminen lupaehtojen mukaisesti aiheuta alueella sellaisia muutoksia, että se tekisi mahdollisen muutoksenhaun tarpeettomaksi.

Lupamääräykset

Päätöksen voimassaolo

Kullanhuuhdentalupa on voimassa kymmenen (10) vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Perustelut: Hakemuksen mukaisesti. Kullanhuuhdonnan ei katsota aiheuttavan yleiselle tai yksityiselle edulle sellaista vahinkoja tai haittaa, että luvan voimassaoloaikaa olisi lyhennettävä.

Menetelmät

Tämä lupa oikeuttaa lapiokaivun suorittamiseen lupa-alueella.

Perustelut: Lupahakemuksen mukaisesti

Kullanhuuhdonta-alueen kunnossapito

Kullanhuuhdonta on rajoitettava välttämättömiin toimenpiteisiin. Kullanhuuhdentaluvan nojalla tapahtuvasta toiminnasta ja muusta kullanhuuhdonta-alueen käytöstä ei saa aiheutua haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle, merkittäviä muutoksia luonnonolosuhteissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista

haittaa tai muille lähistöllä olevien alueiden käyttötärpeille haittaa tai vahinkoa eikä vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on pidettävä kullanhuuhdonta-alue sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 24 §.

Poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentäminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on estettävä porojen joutuminen jyrkkäreunaisiin kaivukuoppiin tai luiskattava kaivannot siten, ettei niistä aiheudu vaaraa alueella liikkuville poroille tai porotalouden harjoittajille. Lupa-alueelle ei saa virittää puiden väliin naruja tai muuta vastaavaa, joka voi aiheuttaa vaaratilanteita alueella mahdollisesti liikkuville.

Perustelut: Alue kuuluu Ivalon paliskunnan alueeseen. Lupamääräyksessä mainituilla toimenpiteillä vähennetään kullanhuuhdonnasta poronhoidolle aiheutuvia haittoja erityisellä poronhoitoalueella. Myös tämän luvan muissa lupamääräyksissä kielletään olennaisen haitan aiheuttaminen muille elinkeinoille sekä määrätään aiheutuneiden vahinkojen ja haittojen korvaamisesta. Alueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei selvitysten (liite 3.) perusteella ole erityisiä porotalouden rakenteita.

Saamelais- ja kolttä-asioihin liittyvät määräykset

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on huolehdittava, ettei toiminnasta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa aiheudu sellaista haittaa, joka olennaisesti heikentäisi edellytyksiä harjoittaa saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Mikäli olennaista haittaa aiheutuu, toiminta on keskeytettävä ja aiheutunut haitta korjattava välittömästi.

Perustelut: Alue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella. Annetuissa lausunnoissa esiin tulleet saamelaiselinkeinojen harjoittamiseen ja saamelaiskulttuurin ylläpitämiseen liittyvät yksilöidyt asiat on otettu huomioon tämän luvan lupamääräyksissä.

Kullanhuuhdonta koskeva selvitysvelvollisuus

Kullanhuuhdontaluvan haltijan tulee vuosittain toimittaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle selvitys talteen otetun kullan ja käsitellyn irtomaan määrästä sekä rakentamisesta kullanhuuhdonta-alueella ja muusta alueen käytöstä.

Selvityksen tulee sisältää:

- 1) talteen otetun kullan määrä grammoina
- 2) käsitellyn irtomaan määrä irtokuutiometreinä
- 3) käytetyt tutkimus- ja työmenetelmät
- 4) kullanhuuhdonta-alueella työskentelevien henkilöiden määrä henkilötyöpäivinä

5) työskentelyaika kullanhuuhdonta-alueella

6) tehdyt maisemointi- ja jätehuoltotoimenpiteet

Selvitys on jätettävä kaivukautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 28 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 9 §.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja sen noudattaminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on noudatettava viranomaiselle toimittamaansa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 25 §. Kullanhuuhtoja on velvollinen huolehtimaan maa- ja kivennäisjätteen synnyn ehkäisemisestä, sen haitallisuuden vähentämisestä sekä jätteen hyödyntämisestä tai käsittelemisestä.

Vakuus

Kullanhuuhdontaluvan haltija on asettanut 1200 euron suuruisen pankkitalletusvakuuden Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneen vahingon ja haitan korvaamista sekä kaivoslain mukaisten jälkitoimenpiteiden suorittamista varten. Vakuutta voidaan pitää riittävänä toiminta huomioiden.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 10 luku 107 §. Vakuus määräytyy kaivumenetelmän ja alueen ominaisuuksien perusteella. Alueella harjoitetaan pienimuotoista lapiokaivua ja alue on helposti saavutettavissa. Alueella on asuntovaunu, jonka alueella pitoon on hankittu aikanaan vaadittavat lupa.

Ilmoitus kullanhuuhdonta-alueen maastotöistä

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on ilmoitettava etukäteen kirjallisesti alueen hallinnasta vastaavalle Metsähallitukselle sekä alueen paliskunnalle ja saamelaiskäräjille kaikista maastotöistä, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa tai haittaa. Maastotöitä koskevassa ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) töistä vastaavan henkilön nimi sekä yhteystiedot;
- 2) arvioitu maastotöiden aloitusajankohta ja kesto;
- 3) tarkempi selvitys, mitä maastotöitä tehdään sekä mitä työmenetelmiä ja koneita käytetään;
- 4) arvio toimenpiteiden määrästä;
- 5) alueella työskentelevien henkilöiden lukumäärä;
- 6) arvio maastotöiden vaikutuksista ympäristöön;
- 7) tarvittaessa selvitys muista seikoista, joilla voi olla merkitystä.

Maastotöitä koskevaan ilmoitukseen on liitettävä kartta, johon on merkitty alue, jolla maastotöitä tullaan tekemään. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kuukautta ennen maastotöihin ryhtymistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 27 §, Asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 7 §.

Jälkitoimenpiteet

Kun kullanhuuhdontalupa on rauennut tai peruutettu, on kullanhuuhdontaluvan haltijan saatettava kullanhuuhdonta-alue välittömästi yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon, poistettava rakennukset ja rakennelmat sekä laitteet, huolehdittava alueen kunnostamisesta ja siistimisestä sekä saatettava alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan. Kullanhuuhdontaluvan haltijan on tehtävä viipymättä kirjallinen ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle sekä Metsähallitukselle, kun edellä mainitut toimenpiteet on saatettu loppuun. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viimeistään vuoden kuluttua luvan raukeamisesta tai peruuttamisesta. Ilmoituksen tulee sisältää tieto jälkitoimenpiteiden päättymispäivästä sekä kuvaus toteutetuista jälkitoimenpiteistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 29 §.

Korvaus alueen hallinnasta vastaavalle viranomaiselle

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on suoritettava Metsähallitukselle vuotuista korvausta 50 euroa hehtaarilta. Kullanhuuhdontakorvaus on ensimmäiseltä vuodelta maksettava viimeistään 30 päivänä siitä, kun kullanhuuhdontalupa on tullut lainvoimaiseksi tai kaivosviranomaisen on antanut määräyksen päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta. Seuraavina vuosina korvaus on maksettava viimeistään 15 päivänä maaliskuuta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 102 §.

Vahinkojen ja haittojen korvaaminen kullanhuuhdonta-alueella

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on korvattava kullanhuuhdonta-alueella tapahtuvasta kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneet vahingot ja haitat, jollei jonkin toimenpiteen osalta korvauksesta toisin säädetä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 103 §.

Luvan muuttaminen

Mikäli kullanhuuhdonta koskevien toimenpiteiden määrässä, laadussa tai aikataulussa tapahtuu sellainen muutos, että lupamääräyksiä on tarpeen tarkistaa, on luvanhaltijan haettava kullanhuuhdontaluvan muuttamista kaivosviranomaiselta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 69 §.

Luvan jatkaminen

Mikäli luvan voimassaoloa halutaan jatkaa, tulee hakemus luvan voimassaolon jatkamiseksi toimittaa kaivosviranomaiselle viimeistään kaksi kuukautta ennen luvan voimassaolon päättymistä. Hakemukseen tulee liittää lupaharkinnan kannalta tarpeelliset ja luotettavat selvitykset alueella harjoitetun toiminnasta ja siitä, että alueella on edelleen edellytyksiä löytää kultaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 66 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 27 §.

Rakentaminen

Kullanhuuhdonta-lupa ei oikeuta rakentamaan alueelle kaivoslain tarkoittamia rakennelmia.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 26 §.

Alueelle ei ole haettu lupaa rakennuksille. Huuhdonta-alueen ulkopuolelle sijoittuvaan majoittumiseen tulee hakea lupa Metsähallitukselta.

Maastoliikenne

Kullanhuuhdonta-alueella ja sen ulkopuolella tapahtuva maastoliikenne edellyttää maastoliikennelain mukaisen luvan maanomistajalta.

Perustelut: Maastoliikennelaki (1710/1995) 2 luku 4§

Lupahakemuksen käsittely

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tiedottanut hakemuksesta kuuluttamalla niitä 30 päivän ajan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä Inarin kunnan ilmoitustauluilla. Lausunnot ja mielipiteet on tullut toimittaa viimeistään 6.3.2017.

Lausuntopyynnöt ja lausunnot hakemuksesta

Hakemuksesta on lähetetty lausuntopyynnöt ja saatu lausunnot seuraavasti:

- 1) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Ivalon paliskunnalle 2.2.2017
Ivalon paliskunta ei ole antanut lausuntoa koskien kyseistä hakemusta
- 2) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Metsähallitukselle 2.2.2017
Metsähallituksen lausunto 28.2.2017

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on pyytänyt Metsähallitukselta lausuntoa koskien Tapio Isopahkalan kullanhuuhdonta-lupahakemusta HL2012:0064. Haettu alue sijaitsee Ivalojokeen laskevan Palsinojan varrella Hammastunturin erämaa—alueella Inarin kunnassa. Alueella (5,0 ha) on tarkoitus harjoittaa lapiokaivua. Maata käsitellään noin 20 m³ kaivukaudessa. Kyseessä on jatkoaikahakemus 14.6.2016 päättyneelle kullanhuuhdonta-luvalle. Jatkoaikaa on haettu kymmeneksi vuodeksi.

Hakijan esittämistä tiedoista poiketen alue kuuluu Metsähallituksen Lapin Luontopalvelujen (ei Ylä-Lapin luonnonhoitoalueen) hallintaan.

Haetulta alueelta ei tällä hetkellä tunneta uhanalaisten lajien esiintymiä tai huomioitavia luontotyypppejä.

Alueelta tai sen välittömästä läheisyydestä ei ole tunneta muinaismuistolain (17.6.1963/295)

suojaamia muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita. Muinaismuistolain suojaamat kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suoritettaessa tavataan kiinteä muinaisjäännös, on työt muinaisjäännöksen kohdalta heti keskeytettävä ja ilmoitettava kohde Museovirastolle tarpeellisia toimenpiteitä varten. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty. Myös muut alueella mahdollisesti olevat kulttuuriperintökohteet, kuten vanhat kullankaivun historiaan liittyvät jäännökset, tulee ottaa huomioon maankäytössä.

Metsähallituksella ei ole tietoa hakijan vuosittaisista kaivumääristä kullanhuuhdontaluvan aiemmalta lupajaksolta, joten Metsähallitus jättää Turvallisuus- ja kemikaaliviraston harkintaan jatkoajan pituuden.

Hakija on ilmoittaneet alueella olevan rakennelmia. Metsähallitus katsoo, että rakennelmille on saatava Tukesin lupa, mikäli Tukes pitää niitä edelleen välttämättöminä (Kaivoslaki 621/2011 26 §) ja niistä tulee olla myös merkintä kullanhuuhdontalupapäätöksessä.

Metsähallitus pyytää Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa muistuttamaan kaivajaa seuraavista asioista mahdollisen kullanhuuhdontaluvan myöntämisen yhteydessä:

- Kaivutoiminta tulee tapahtua siten, että alapuoliseen vesistöön ei pääse liettymistä aiheuttavaa mineraaliainesta eikä ravinteita. Maa-ainesten pääsy alapuoliseen vesistöön voidaan estää riittävällä veden kierrätyksellä ja saostusaltailla.
- Kaivutyöhön liittyvä leiriytyminen ja muu toiminta tulee tapahtua kullanhuuhdonta-alueen sisäpuolella. Mahdollisille rakennelmille ja rakennuksille on hankittava etukäteen luvat.
- Kaivukauden päättyessä on jyrkät kaivantojen reunat luiskattava. Reunat on myös merkittävä maastoon riittävän näkyvästi. Näillä toimenpiteillä parannetaan maaston muiden käyttäjien turvallisuutta ja estetään vahinkoja.
- Metsähallituksen kanssa on sovittava mm. seuraavista asioista:
 - o Pystypuiden kaataminen on kielletty. Mikäli kullanhuuhdonta-alueella on puustoa tutkimustyön esteenä, on puiden poistamisesta sovittava ennakkoon.
 - o Metsähallitus myy tarvittaessa maapuuta polttopuuksi.
 - o Maastoajoneuvoilla liikkuminen metsäautoteiden ulkopuolella vaatii Metsähallituksen luvan.

Metsähallitus katsoo, että kullanhuuhdontaluvan saaja on kaikilta osin vastuussa Metsähallitukselle ja/tai kolmannelle osapuolelle kaivutoiminnasta mahdollisesti aiheutuvista vahingoista.

Lausuntopyynnössään Tukes pyysi samalla kaivoslain 38 §:n nojalla myös Metsähallituksen perusteltua näkemystä alueen hallinnasta vastaavana viranomaisena hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutuksesta saamelaisen oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan huomioiden alueen läheisyydessä olevat muut vastaavat luvat ja muut maankäyttömuodot. Hallituksen esityksessä kaivoslaista todetaan, että arvioinnissa olisi lähinnä tarpeen kiinnittää huomiota saamelaiskulttuurin kannalta tärkeänä pidettävään poronhoitoon kohdistuviin vaikutuksiin.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 4. helmikuuta 2015 (taltionumero 275, Saamelaiskäräjien valitus ympäristölupa-asiassa, joka koski koneellista kullankaivua) todetaan seuraavasti: "Nyt puheena olevassa asiassa on kysymys pienessä mittakaavassa tapahtuvasta kullankaivusta alueella, jota käytetään tähän tarkoitukseen vain osa vuotta ja silloinkin tiukkojen lupamääräysten puitteissa. Sanotulla toiminnalla ei aiheuteta haittaa saamelaiskulttuurille ja vaikutukset saamelaisen perinteiselle elinkeinolle, kuten poronhoidolle, kalastukselle, metsästykselle tai ympäröivälle luonnolle jäävät hyvin paikallisiksi."

Kyseisen kullanhuuhtontalupahakemuksen osalta Metsähallitus viittaa edellä mainittuun korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen.

Metsähallitus toteaa kuitenkin, että kaikkien Saariselkä-Kuttura-Ivalojoen alueen kullanhuuhtontalupa-alueiden yhteisvaikutuksia saamelaiskulttuurin harjoittamiselle Metsähallituksen Luontopalvelut ei osaa arvioida.

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Inarin kunnalle 2.2.2017
Inarin kunnan lausunto 22.2.2017

Hakemuksen osalta ei voimassa olevien kunnallisten kaavojen kannalta ole huomautettavaa.

4) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 2.2.2017
Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto 22.2.2017

Kullanhuuhtontalupa-alue sijaitsee Inarin kunnassa Hammastunturin erämaa-alueella Palsinojalla. Osa Hammastunturin erämaa-alueesta on erämaa-alueen rajauksesta poikkeavasti (pääosin suppeampana, joiltakin osin hieman laajempaan) liitetty Euroopan Unionin Natura 2000 -suojelualueverkostoon.

Tässä huuhtontalupahakemuksessa oleva alue sijoittuu erämaa-alueelle, joka ei kuulu Natura 2000-alueeseen. Erämaa-alueita on perustettu alueiden erämaaluonteen säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittämiseksi. Kaivoslain 3 §:n mukaan, lupa- tai

Kulttuurihistoria ja rakentaminen

Kullanhuuhdontalupahakemuksen yhteydessä alueelle ei haeta lupaa rakentaa rakennuksia tai rakennelmia. Kullanhuuhdontakulttuuriarvot on kaivutoiminnassa turvattava, mikäli sellaisia on haetulla huuhdonta-alueella.

Kulkeminen alueelle

Alueelle kulku tapahtuu olemassa olevaa vanhaa tieuraa pitkin. Erämaa-alueille uusien teiden tai tieurien rakentaminen ei erämaalain mukaan ole sallittua (erämaalaki 5 §).

Moottoriajoneuvon käyttö maastossa edellyttää maanomistajan luvan (maastoliikennelaki 4 §)

5) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaiskäräjille 2.2.2017 Saamelaiskäräjien lausunto 2.3.2017

Saamelaiskäräjät esittää Palsiojan, siihen laskevien haarojen sekä Palsiojan rajaaman alueen sisällä olevien, suoraan Ivalojokeen laskevien haarojen varsilla harjoitettavaa kullanhuuhdontatoimintaa koskevassa lausunnossaan näkemyksensä siitä, 1) millaisia vaikutuksia kullanhuuhdontatoiminnasta (ml. otsikossa mainitut lupahakemukset sekä muut vireillä olevat ja vastaavat lupahakemukset) ko. alueella aiheutuisi saamelaisten perustuslaillisille oikeuksille ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan, 2) tulisiko näiden vaikutusten valossa kullanhuuhdontatoiminnalle myöntää lupia, sekä 3) voidaanko vaikutuksia poistaa lupamääräyksiin.

Saamelaiskäräjät vastustaa kullanhuuhdontalupien (sekä otsikossa mainittujen että muiden vireillä olevien) myöntämistä ko. alueelle, koska lupahakemuksissa kuvatussa toiminnasta yhdessä alueen muun kullanhuuhdontatoiminnan kanssa aiheutuisi jäljempänä esitettyin tavoin kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien tarkoittamaa olennaista heikennystä saamelaisten edellytyksiin harjoittaa alueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja - erityisesti poronhoitoa sekä kalastusta -, sekä huomattavaa haittaa poronhoidolle, joita ei voida lupamääräyksiin poistaa. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan lupia ei tule myöskään poronhoitolain 2 §:n 2 momentin perusteella myöntää lupien mukaisesta toiminnasta poronhoidolle aiheutuvan huomattavan haitan vuoksi.

Vireillä olevat kullanhuuhdontalupahakemukset lupaharkinnassa

Kaivosviranomaisen näkemyksen mukaan vireillä olevia kullanhuuhdontalupahakemuksia, joista kaivosviranomaisen mukaan valtaosa on jatkohakemuksia voimassa oleville luvulle tai "hakija on harjoittanut alueella saman laatuista kullanhuuhdontaa aikaisemminkin", ei voida

ottaa lupaharkinnassa huomioon, koska "ne eivät vaikuta millään tavalla maankäyttöön" (saamelaiskäräjälain 9 §:n mukainen neuvottelu 28.11.2016).

Tällainen tulkinta on vastoin kaivoslain velvoitteita, sillä sekä kaivoslain 38 § että 50 § edellyttävät, että käsiteltävän kullanhuuhdontaluvan sekä alueen läheisyydessä olevien voimassa olevien vastaavien lupien (38 §) lisäksi lupaharkinnassa selvitetään ja otetaan huomioon vastaavat luvat (50 §) tai alueen muut käyttömuodot (sekä 38 ja 50 §) sekä niiden yhteisvaikutus (50 § 1 momentin 1 kohta).

Yleisten laintulkintasääntöjen mukaan lakia on tulkittava siten, että kulloinkin kyseessä oleva tulkinta vastaa lain tarkoitusta sekä mahdollisimman hyvin muuta ympäröivää lainsäädäntöä, eikä ole ristiriidassa perustuslain kanssa. Näin ollen kaivoslakia on tulkittava ottaen huomioon lain tarkoitus ja muu lainsäädäntö (tässä erityisesti perustuslaki, saamelaiskäräjälaki, erämaalaki ja poronhoitolaki). Saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet on turvattu perustuslaissa (perustuslain 17.3 §, 22). Kaivoslain 1 §:n 4 momentissa erikseen todetaan, että kaivoslaissa tarkoitettu toiminta sovitetaan yhteen saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana turvataan. Hallituksen esityksessä lisäksi edellytetään, että kaivoslakia tulkitaan ja sovelletaan siten, että em. oikeudet turvataan (HE 273/2009 vp, s. 70, 1 § 4 momentin yksityiskohtaiset perustelut). Kaivoslaissa viitataan myös mm. poronhoitolakiin, jonka 2.2 § kieltää erityisesti poronhoitoon varatun maan käyttämisen sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Kaivosviranomaisen tulkinta lupaharkinnassa huomioon otettavista maankäyttömuodoista ei vastaa kaivoslain sisältöä. Tulkinta lisäksi estää kaivoslain (ml. siinä säädetyn saamelaiskulttuurin heikentämiskiellon) tarkoituksen toteutumisen ja synnyttää ristiriidan kaivoslain ja muun lainsäädännön välille. Tulkinta vaarantaa myös saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien turvaamistavoitteen toteutumisen ja on siten ristiriidassa perustuslain kanssa. Kaivoslain säännöksillä ei ole mahdollista sivuuttaa muuta lainsäädäntöä (HE 273/2009 vp, s. 72, 3 §:n yksityiskohtaiset perustelut). Kullanhuuhdontatoiminnan luonteen vuoksi kullanhuuhdontatoiminnasta syntyvät vaikutukset eivät rajoitu kullanhuuhdontaluvan voimassaoloaikaan, vaan vaikutukset kumuloituvat ja niiden vaikutus ympäristöön ja siten saamelaisten oikeuteen ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan jatkuvat pitkään kullanhuuhdontatoiminnan loppumisen jälkeenkin. Yhteisvaikutuksia arvioitaessa on joka tapauksessa otettava huomioon vireillä olevat luvat, jotka koskevat alueita, joilla jo on harjoitettu kaivutoimintaa riippumatta siitä, onko kysymys esimerkiksi aiemmin voimassa olleen luvan uusimisesta vanhalle vai luvasta uudelle toimijalle. Lupien myöntämisessä kokonaan uusille alueille taas tulisi arviointi suorittaa erityistä huolellisuutta noudattaen ja ottaen huomioon kyseessä olevan alueen kaikki muu maankäyttö. Yksittäisellä alueella vallitsevien maankäyttömuotojen yhteisvaikutusten arviointia ei siten tule rajoittaa

sen perusteella, onko kyse voimassa olevasta luvasta vai ei. Muunlainen tulkinta olisi kaivoslain 38 ja 50 §:ien tarkoituksen vastainen.

Hakemusten keskeinen sisältö ja selvitysten riittävyys toiminnan vaikutuksista saamelaiskulttuuriin Kullanhuuhdonta-alueet sijaitsevat Inarin kunnassa, Ivalojokeen laskevan Palsiojan varrella, Hammastunturin erämaa-alueella. Kullanhuuhdonta-alueet sijaitsevat saamelaiskäräjälain 4 § :ssä tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella, jossa saamelailla on kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto (perustuslaki 121 § 4 mom.). Lisäksi kullanhuuhdonta-alueet sijaitsevat Ivalon paliskunnan alueella, poronhoitolain 2.2 §:n mukaisella erityisesti poronhoitoon varatulla alueella, jossa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Hakijat hakevat sekä uutta lupaa että jatkolupaa 10 vuodeksi lapiokaivulle 3,8 — 5 hehtaarin suuruisilla alueilla. Vuosittain käsiteltävät maamäärät vaihtelevat hakemusten mukaan 20 m³:stä 100 m³:iin.

Kaivoslain 34.2 §:n mukaan lupahakemuksessa on esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys:

- 2) hakemuksen kohteena olevasta alueesta ja sen kaavoitustilanteesta sekä alueen käyttöä koskevista rajoituksista ja niiden huomioon ottamisesta;
- 5) toimintaa koskevista suunnitelmista;
- 6) toiminnan ympäristö- ja muista vaikutuksista ottaen huomioon suunniteltujen toimenpiteiden laatu ja laajuus; selvitystä ei kuitenkaan vaadita siltä osin kuin vaaditut tiedot sisältyvät 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun ympäristövaikutusten arviointiselostukseen.

Hallituksen esityksessä kaivoslaiksi, pykälän 2 momentin 2 kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että "Saamelaisten kotiseutualuetta ja erityistä poronhoitoaluetta koskevassa hakemuksessa olisi kyseisiä alueita koskevat säännökset otettava huomioon esitettävissä selvityksissä" (HE 273/2009 vp: 91). Edelleen hallituksen esityksessä todetaan, että "[p]ykälän 2 momentin 6 kohdan nojalla hakemuksessa olisi selvitettävä suunnitelman mukaisen toiminnan ympäristö- ja muut vaikutukset. Malminetsintälupaa tai kullanhuuhdontalupaa koskevassa hakemuksessa olisi esitettävä tiedot alueen ympäristöstä (esimerkiksi luonnonsuojelualueista ja tärkeistä tai muista vedenhankintakäyttöön soveltuvista pohjavesialueista) sekä alueella harjoitettavasta elinkeinotoiminnasta.

Hakemuksessa olisi myös selvitettävä, miten luvan mukaisen toiminnan haitalliset vaikutukset ehkäistäisiin." (HE 273/2009 vp: 92, korostukset kirjoittajan tekemiä.) Vaikka kullanhuuhdontalupahakemukset sijaitsevat sekä saamelaisten kotiseutualueella että erityisesti poronhoitoon varatulla alueella, eivät hakijat arvioi lainkaan toimintansa vaikutuksia saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin tai poronhoitoon. Hakemuksissa todetaan alueen kuuluvan Ylä-Lapin luonnonhoitoalueeseen, mutta kaikissa hakemuksissa ei tuoda mm.

sitä esille, että alue kuuluu Ivalon paliskuntaan. Sen sijaan aluetta koskevien rajoitusten osalta hakijat toteavat mm., että "alueella ei erityisrajoitteita normaalit luonto ja poronhoitoelinkeinoon liittyvät rajoitukset otetaan huomioon". Hakijoiden selvitykset toiminnan haitallisten vaikutusten ehkäisystä rajautuvat mm. toteamukseen, että "kaivuumonttujen reunat joko merkittävä sellaisella menetelmällä ettei se aiheuta poro elinkeinolle menetyksiä tai montun reunat luiskattava".

Ottaen huomioon kullanhuuhdonta-alueen sijainti ja aluetta koskevat em. käyttörajoitukset on hakijoiden selvityksiä toiminnan vaikutuksista saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin sekä niiden huomioon ottamisesta pidettävä kaivoslain 34.2 §:n nojalla riittämättöminä, eikä lupia siten voida myöntää. Kaivoslain 34, 38 ja 50 §:ien nojalla olisi hakijoiden tullut, riippumatta siitä onko kyseessä uusi hakemus vai jatkohakemus jo voimassa olevalle luvalla, hakemuksissaan arvioida toimintansa vaikutuksia saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin. Luvanhakijoiden olisi kullanhuuhdontalupaa hakiessaan näytettävä toteen, ettei toiminnasta aiheudu sellaista haittaa, joka muodostaisi luvan myöntämisen esteen. Saamelaiskäräjien arvion mukaan toiminnasta ko. alueella aiheutuu alla ilmenevin tavoin yhdessä muiden käyttömuotojen (erityisesti muut kullanhuuhdontaluvat ja - hakemukset sekä muu maankäyttö Ivalon paliskunnan alueella) kanssa olennaista heikennystä saamelaisten edellytyksiin harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria sekä huomattavaa haittaa poronhoidolle. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen hakemuksia on pidettävä tältä osin puutteellisina, eikä lupia voida kaivoslain nojalla myöntää.

Toiminnan vaikutukset saamelaiskulttuuriin

Vaikutukset saamelaisten edellytyksiin harjoittaa perinteistä elinkeinoaan poronhoitoa Kaivosviranomaisen tulisi kaivoslain 38 §:n mukaisesti selvittää kullanhuuhdontaluvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, ottaen huomioon 1) hakemuksessa tarkoitetun alueen läheisyydessä voimassa olevat vastaavat luvat; 2) mitä saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana tärkeitä alueita hakemus koskee; 3) muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitetulla alueella ja sen läheisyydessä. Kaivosviranomaisen lausuntopyyntöissä ei edelleenkään tuoda esille lain 38 §:n mukaisesti kullanhuuhdonnasta aiheutuvia vaikutuksia saamelaisten edellytyksille harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan, eikä alueen merkitystä saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana ole selvitetty. Palsiojan alueen lupaharkinnassa onkin tähän mennessä katsottu, lupahakemus kerrallaan tarkasteltuna, käsiteltävänä olevan lupa-alueen käsittävän vain pienen alueen Ivalon paliskunnan koko alueesta eikä toiminnasta siten ole katsottu voivan aiheutua kaivoslain 50 §:ssä tarkoitettua olennaista haittaa. Saamelaisten edellytyksille harjoittaa perinteistä elinkeinoaan poronhoitoa aiheutuvia vaikutuksia ei kuitenkaan voida arvioida vain suhteuttamalla kullankaivuaalueiden yhteispinta-ala koko

paliskunnan pinta-alaan, vaan lupaharkinnassa luvan myöntämisen edellytyksiä arvioitaessa on kaivoslain 50 §:n 1 kohdan mukaisesti otettava huomioon myös muut vastaavat luvat ja alueen muut käyttömuodot (ml. vireillä olevat hakemukset ja muu maankäyttö) (ks. myös kappale 2).

Palsiojan alueella on keskeinen merkitys Ivalon paliskunnan poronhoidolle: Palsiojan alue porojen kesälaidun- sekä vasomisalueena on korvaamaton, koska se kuuluu suurelta osin Hammastunturin erämaa- sekä Natura 2000 -alueeseen, jonka muuta maankäyttöä on rajoitettu. Ko. alueen merkitys kesälaidun- ja vasomisalueena kasvaa koko ajan, sillä muu maankäyttö (mm. kullanhuuhtonta, matkailurakentaminen sekä -toiminta, ja intensiivinen metsätalous) lisääntyy koko ajan Ivalon paliskunnan muilla alueilla ja siten paliskunnan laidunalueet pienenevät ja pirstoutuvat yhä enemmän ja enemmän. Ko. alueen merkitys näkyy mm. siinä, että koko paliskunnan poroista noin neljännes laiduntaa alueella kevät-syyskuun ajan. Palsioja ja sen ympäristö ovat niin ikään paliskunnan vasomisaluetta, jossa noin puolet paliskunnan kaikista vaatimista synnyttävät vasansa. Palsiojalla on keskeinen merkitys niin ikään porojen kuljettamisessa, sillä kesällä porot, ml. vastasyntyneet vasat, kuljetetaan Palsiojan pohjois- ja länsipuolelta vasanmerkitystä varten Juurakkomaan aitaan, jolloin porot, ml. vasat, joutuvat ylittämään Palsiojan. Porot ylittävät Palsiojan kesällä ainoastaan tietyistä, niille luontaisista ja turvallisista paikoista, joista myös vastasyntyneet vasat pääsevät ylitse. Poroja ei saa edes pakotettuna ylittämään Palsiojaa niille tuntemattomista paikoista.

Palsiojan alueella on merkittävä määrä sekä voimassa olevia kullanhuuhtontalupia että vireillä olevia hakemuksia: Ivalon paliskunnan kaikista voimassa olevista kullanhuuhtontaluvista (N79) n. 28 % (N=22) sekä vireillä olevista hakemuksista (N=76) jopa yli 38 % (N=29) sijoittuu juuri Palsiojan alueelle (Palsiojan, siihen laskevien haarojen sekä Palsiojan rajaaman alueen sisällä olevien, suoraan Ivalojokeen laskevien haarojen varsilla) (kaivoskartta 5.1.2017; kaivosviranomaisen lausuntopyyntö 3.11.2016; kaivosviranomaisen tilannekatsaus 28.11.2016). Palsiojan alueella on siis yhteensä 51 kpl voimassa ja vireillä olevaa kullanhuuhtontalupaa ja -hakemusta, joista ainakin 1 0:llä harjoitetaan tai on tarkoitus harjoittaa koneellista kullanhuuhtontaa. Kullanhuuhtontatoiminta Palsiojan varressa on jo vaikeuttanut porojen kuljetus- ja kokoamistöitä vasanmerkitystä varten, sillä kullanhuuhtontatoiminta on laajentunut ja laajenee edelleen porojen luontaisille kulkureiteille ja -alueille, joita hyödynnetään porojen kokoamisessa ja kuljettamisessa kohti Juurakkomaan poroerotusaitaa. Osa porojen luontaisista Palsiojan ylityspaikoista on jo jäänyt kullanhuuhtonta-alueiden alle, mikä on jo johtanut siihen, etteivät porot itse pääse kulkemaan Palsiojan pohjois- ja itä- sekä sen etelä- ja länsipuolisten kesälaidunmaiden välillä. Sen sijaan poromiesten on aktiivisesti paimennettava porot Palsiojan yli sieltä, mistä enää pääsee. Mikäli kaikki haetut kullanhuuhtontaluvat Palsiojan alueella myönnetään, eivät porot pääse enää lainkaan Palsiojan yli ja Ivalon paliskunta menettää n. 22 km² laajuisen, poronhoidollisesti korvaamattoman kesälaidun- ja vasomisalueen. Saamelaisessa

poronhoidossa poro ei ole karjatuotannollinen eläin, joka on tottunut ihmiseen, vaan se laiduntaa vapaana luonnossa ja etenkin kesällä säikky ihmisiä ja ääniä. Erityisesti naarasporot vastasyntyneine vasaaneine ovat kesällä erityisen säikkyjä. Porot eivät suostu edes pakotettuina ylittämään Palsiojaa kohdista, joilla on kullanhuuhdontatoirintaa. Näin ollen toimenpiteeksi porojen kulkureittien ja joenylityspaikkojen ja siten noin 22 km² laajuisen kesälaitumen ja vasomisalueen käytön turvaamiseksi ei riitä, että jokivarteen jätetään pieni alue tätä varten ja muu alue annetaan kullanhuuhdontatoiminnan käyttöön.

Vasanmerkityksen jälkeen osa poroista palaa takaisin kesälaitumille Palsiojan ympäristöön ja jää Palsiojalle juomaan. Palsiojan varressa on useita voimassa olevia kullanhuuhdontalupia, jotka kuormittavat Palsiojaa, heikentäen vedenlaatua. Palsiojan vedenlaadusta on tehty useita ilmoituksia Lapin ELY-keskukselle kesällä 2016, koska vesi on ollut silmin nähden samentunutta ja vesistöissä on havaittu rehevöitymistä. Esimerkiksi Lemmenjoella kullanhuuhdonta on heikentänyt vedenlaatua siinä määrin, ettei se sovellu enää juomiseen (vrt. Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2009). Ivalon paliskunnan poromiehet ovat veden samentumisen ja rehevöitymisen vuoksi arvioineet Palsiojan vedenlaadun olevan kelpaamatonta porojen juomavedeksi, ja siten kullanhuuhdonnan vesistövaikutuksilla on olennainen negatiivinen vaikutus myös Ivalon paliskunnan poronhoitoon: Porot tarvitsevat kesälaidunalueella puhdasta juomavettä ja Palsioja on yksi merkittävimmistä juomavesilähteistä alueella. Porot eivät juo likaista tai samentunutta vettä, ja vaarana onkin, että kullanhuuhdonta heikentää Palsiojan vedenlaatua siinä määrin, ettei Palsiojan pohjois- ja länsipuolista kesälaidunalueita voida puhtaan juomaveden puutteen vuoksi käyttää.

Kullanhuuhdonnalla, erityisesti koneellisella, on tutkimusten mukaan suoria ja pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia alueen luontotyyppisiin, kasvillisuuteen ja lajistoon - kullanhuuhdonnan on todettu edistävän alkuperäisten lajien korvautumista kulttuurivaikutteisille pihuille ja tienvarsille ominaisilla lajeilla, erityisesti tehokkaasti leviävillä pioneerilajeilla (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2009). Tutkimusten mukaan kasvillisuuden palautuminen ennalleen kullanhuuhdontatoiminnan jälkeen kestää useita kymmeniä vuosia (esimerkiksi Luttojoen, kuten ei myöskään Ivalojoen, varrella kasvillisuus ei ole edelleenkään palautunut 1800-luvun lopun kullankaivun jäljiltä), joten kullanhuuhdontatoiminnasta aiheutuvat muutokset ovat erittäin pitkäikäisiä ja siten laidunmenetykset ovat pysyviä. Esimerkiksi Lemmenjoen kansallispuistossa tehdyn tutkimuksen mukaan alueen alkuperäiset luontotyypit ja kasvillisuus tuhoutuvat kokonaan ja paikallinen lajisto ja kasvillisuus muuttuvat pysyvästi koneellisessa kullanhuuhdonnassa, eivätkä konekaivetut alueet vielä kymmenenkään vuoden jälkeen maisemoinnista muistuta luonnontilaista maisemaltaan, luontotyypiltään eivätkä lajistoltaan. Sen sijaan niin luontotyyppi, kasvillisuus kuin maisemakin olivat edelleen kulttuurivaikutteisia ja vastasivat tyyppiltään lähinnä maa-aineksen ottoalueita. (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2009: 57-59.) Vaikka kyseessä ei ole koneellinen kullankaivu, Palsiojan alueelle kohdistuu merkittävä määrä kullanhuuhdontalupia ja -

hakemuksia, joiden yhteisvaikutukset saamelaiselle poronhoidolle, ottaen huomioon alueen merkitys Ivalon paliskunnalle, ovat merkittävät kaivutavasta riippumatta. Lisäksi on huomioitava, että kaivoslain muutokset ovat mahdollistaneet myös lapiokaivuluvuissa entistä suurempien maamäärien käsittelyn luvan voimassaolon aikana (luvan aikana kertynyt maamäärä).

Ivalon paliskunta on menettänyt valtavia laidunalueita metsähakkuiden, lisääntyvän matkailurakentamisen ja kullanhuuhdontatoiminnan sekä muun maankäytön vuoksi, eikä niitä ole korvattu uusilla laidunalueilla poronhoidon harjoittamisedellytysten turvaamiseksi. Sen sijaan Ivalon paliskunta on joutunut muuttamaan poronhoitokäytänteitään merkittävästi muun maankäytön vuoksi ja saanut laidunkiertojärjestelmänsä toimimaan merkittävästi muuttuneista olosuhteista huolimatta. Palsiojan pohjois- ja länsipuolinen alue on merkittävä kesälaidunalue Ivalon paliskunnan poronhoidolle, koska sen muuta maankäyttöä on rajoitettu luonnonsuojelulain nojalla. Mikäli Palsiojan rajaama alue poistuu paliskunnan käytöstä sen vuoksi, että kullanhuuhdontatoiminta estää Palsiojan ylittämisen, pienenee paliskunnan kesälaidunalue merkittävästi ja pysyvästi; korvaavia alueita ei saada lisääkään, koska myös suojelualueen ulkopuolisilla alueilla muu maankäyttö vie alati lisää alaa poronhoidolta. Ainoastaan laidunkiertojärjestelmää sopeuttamalla on kyetty välttämään saamelaisen poronhoitoperinteen muuttuminen alueella suomalaisiksi tarhaporonhoidoksi lisäruokkimisineen. Laidunkiertojärjestelmän onnistumisella on vastaavasti suuri merkitys laidunten kantokykyyn ja tilaan ja sitä kautta saamelaisen poronhoidon harjoittamisedellytyksiin. Saamelaisen poronhoidon jatkuvuus alueella kuitenkin edellyttää, ettei paliskunta joudu jatkossakaan enää menettämään lisää laidunalueitaan. Poronhoidolla on keskeinen merkitys alueen saamelaisille, sillä poronhoidon käytänteiden avulla saamen kieli, kulttuuri ja perinteinen tieto siirtyvät sukupolvelta toiselle. Porosta saadaan myös pääosa saamen käsitoissa tarvittavasta materiaalista. Mikäli poronhoidon harjoittamis edellytykset alueella katoavat muun maankäytön vuoksi, katoaa poronhoidon myötä vähitellen myös alueen saamelainen kulttuuri ja kieli.

Tässä yhteydessä Saamelaiskäräjät haluaakin muistuttaa, että kaivoslain 1 §:n mukaan lain tarkoituksen toteuttaminen edellyttää yleisten ja yksityisten etujen turvaamista ottaen erityisesti huomioon:

- 1) kaivostoiminnan harjoittamisen edellytykset;
- 2) kiinteistöjen omistajien ja yksityisten haitankärsijöiden oikeusasema;
- 3) toiminnan vaikutukset ympäristöön ja maankäyttöön sekä luonnonvarojen säästävä käyttö.

Tässä yhteydessä esimerkiksi kohdan 2) haitankärsijöiden oikeusaseman huomioon ottaminen tarkoittaa lähtökohtaisesti sitä, etteivät toiminnasta muille alueen käyttäjille aiheutuvat haitat saa toiminnan seurauksena kasvaa suhteettoman suuriksi toiminnasta saatavaan hyötyyn nähden. Lupaviranomaisen on KHO:n ratkaisukäytännön (KHO 1999:14) mukaan lisäksi

otettava huomioon YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-sopimus), perustuslain 17 §:n 3 momentti ja poronhoitolain 2 §:n 2 momentti kaivoslainsäädännön mukaisia viranomaispäätöksiä tehtäessä (HE 273/2009 vp: 203). KP-sopimuksen 27 artiklan mukaan kansallisiin, uskonnollisiin ja kielellisiin vähemmistöihin kuuluvilta henkilöiltä ei saa muun ohessa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan. Artiklassa tarkoitettu kulttuurikäsite kattaa myös saamelaiskulttuuriin olennaisena osana kuuluvan poronhoidon sekä kalastuksen. (HE 273/2009 vp: 203). KP-sopimuksen toimeenpanoa valvova YK:n ihmisoikeuskomitea on linjannut, että erilaiset luontoympäristöön vaikuttavat hankkeet saamelaisten kotiseutualueella, kuten kaivostoiminta, hakkuut ja muut vastaavat toimet, jotka sellaisenaan eivät muodostaisi KP-sopimuksen 27 artiklan loukkausta, saattavat kuitenkin olla yhteisvaikutuksiltaan sellaisia, että ne heikentävät olennaisesti tai estävät saamelaisia nauttimasta omasta kulttuuristaan'. Harkittaessa rikkooko toimenpide 27 artiklaa, tulee ottaa huomioon aiempien ja muiden suunniteltujen toimenpiteiden vaikutus. YK:n ihmisoikeuskomitean mukaan (KP-sopimus) 27 artikla merkitsee muun muassa velvollisuutta taloudellisten toimenpiteiden suunnittelemiseen ja toteuttamiseen siten, että saamelaisten elinkeinojen, kuten poronhoidon, taloudellinen kannattavuus säilyy (HE 214/2013 vp: 112). Ottaen huomioon kullanhuhdonnasta alueen saamelaiselle poronhoidolle aiheutuvat merkittävät haitat ja vastaavasti yksittäisille toiminnanharjoittajille aiheutuvat hyödyt, ei kullanhuhdontalupia voida myöntää ko. alueelle intressivertailun perusteella.

Ottaen huomioon alueen merkitys saamelaisporonhoidolle sekä kullanhuhdontatoiminnasta ko. alueella aiheutuva olennainen ja huomattava haitta saamelaisten edellytyksille harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan, ei lupaa voida myöskään kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien nojalla myöntää. Koska kullanhuhdontatoiminta ajoittuu aikaan, jolloin alue on saamelaisporonhoidon kannalta keskeinen, sekä kullanhuhdontatoiminnan laajuus ja vaikutus porojen kuljetusmahdollisuuksille, ei estettä voida poistaa lupamääräyksiin. Em. perustein Saamelaiskäräjät vastustaa sekä nyt lausuttavina että vastaavien vireillä olevien kullanhuhdontalupahakemusten myöntämistä. Kullanhuhdonta-alueiden pienentäminen tai toiminta-ajan rajoittaminen tai ajallinen siirtäminen eivät poista kullanhuhdontatoiminnasta aiheutuvia negatiivisia yhteisvaikutuksia ja riitä turvaamaan saamelaisporonhoidon harjoittamis edellytyksiä Palsiojan alueella.

Vaikutukset saamelaisten edellytyksiin harjoittaa perinteistä elinkeinoaan kalastusta Palsiojalla on lisäksi merkitystä alueen saamelaisten edellytyksille harjoittaa perinteistä elinkeinoaan kalastusta, koska Ivalojoen kullanhuhdonnasta aiheutuva vesistökuormitus voi heikentää kalakantoja kullanhuhdonta-alueita huomattavasti laajemmalla alueella. Sekä Palsioja että myös Sotajoki sivujokineen, jonne keskittyy Hammastunturin paliskunnan alueella tapahtuva kullanhuhdontatoiminta, laskevat Ivalojokeen. Ivalojoella on erittäin merkittävä rooli saamelaisten kalastusmahdollisuuksien turvaamisessa, sillä Ivalojoen on

Inarijärven vaeltavan taimenen tärkein lisääntymisjoki. Inarijärven taimenkannasta noin 70 % on peräisin Ivalojoen vesistöstä (RKTL 2010). Vaeltavan taimenen lisääntymisalue ulottuu Ivalojoen pääuomassa Hammastunturin erämaa-alueen läpi Lemmenjoen kansallispuiston alueelle. Taimenen osalta jokainen sivupuro aina latvoille asti turvaa Ivalojoen alkuperäisen taimenkannan olemassaolon. (Metsähallituksen lausunto Pohjois-Suomen ympäristölupavirastolle 2008). Ivalojoen alaosa, johon Palsioja sekä Sotajoki valuma-alueineen kuuluvat, on taas tärkeää Inarijärvestä nousevan pohjasiian kutualueetta. (Metsähallitus 2012: 3.) Ivalojoki, kuten myös Lemmenjoen kullanhuhdonta-alueen vesistöt, laskevat edelleen Inarijärveen. Inarin alueen saamelaiseen kulttuuriin kuuluu olennaisesti pronhoidon, käsityön ja keräilyn ohella myös kalastus. Kala on tärkeä osa saamelaisten ruokataloutta ja kalastus osa saamelaisten moni elinkeinollista kulttuurimuotoa. Inarijärven merkitys inarinsaamelaisten kulttuurille on keskeinen.

Ivalojoen vesistöalueella ei valitettavasti ole tehty kattavaa tutkimusta kullankaivun ympäristövaikutuksista, mutta hyvä vertailukohta toiminnan vaikutuksista löytyy Lemmenjoen alueelta: Lemmenjoen kansallispuistossa tehtyjen tutkimusten mukaan koneellisella kullanhuhdonnalla on tutkittu olevan suoria ja pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia alueen veden laatuun, vesistöjen pohjaeläimistöön, sekä kalastoon, erityisesti taimenkantaan. Tutkimusten mukaan kullanhuhdonta aiheuttaa vesistön rehevöitymistä, kuormitettujen alueiden lajiston monimuotoisuuden alenemistä ja jokivesien vedenlaadun heikkenemistä — veden samentuminen voi olla havaittavissa jopa 30 km päässä kullanhuhdonta-alueiden alapuolella (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2010). Huomionarvoista myös on, että tutkimuksissa todettiin vesinäytepisteiden kokonaisfosforipitoisuudet 2-8 kertaisiksi vertailupisteisiin verrattuna, millä lienee yhteys kesän 2016 Paadarjärven sinilevähavaintoihin (sinilevä käyttää ravinnokseen erityisesti fosforia; raportin mukaan “Luontaisesti karuissa vesissä muutos on huomattava, ja levät ja muu vesikasvillisuus käyttävät nopeasti hyväkseen eroosion takia veteen tulevan lisäravinteen”) (ibid: 12). Esimerkiksi Lemmenjoella muun muassa sameus- ja kiintoainepitoisuudet olivat kaivutoiminnan vaikutusalueilla 10-50-kertaiset, raudan 2-30-kertaiset ja alumiinin 4-70-kertaiset luonnontilaisiin alueisiin verrattuna. Kullanhuhdonna on todettu heikentävän kalakantoja ja niiden monimuotoisuutta, sillä pohjan liettyminen tuhoaa lohikaloille sekä siialle ja harjukselle tärkeitä kutu- ja poikastuotantoalueita. Esimerkiksi Vaskojoen taimentuotanto on pienentynyt kullankaivun johdosta. Lemmenjoella kuormitettujen vesialueiden alumiinipitoisuudet olivat niin korkeita, että ne ylittivät kirjolohelle määritetyn LC50-arvon (pitoisuus, jossa 50 % koe-eläimistä kuolee). (Lapin ELY-keskus & Metsähallitus 2010.)

Ajantasaisen, kattavan ja luotettavan tiedon puuttuminen Ivalojoen ja sen valuma-alueen vesistöjen tilasta on keskeinen ongelma kullanhuhdonna negatiivisten vesistövaikutusten ennalta ehkäisemisessä ja siten vedenlaadun, luonnon monimuotoisuuden sekä saamelaisten kalastusmahdollisuuksien turvaamisessa ko. alueella. Ympäristönsuojelulaki toki velvoittaa

ympäristölupavelvolliset toiminnanharjoittajat (ts. koneellisen kullanhuuhdonnan harjoittajat) tarkkailemaan toimintansa vaikutuksia veden laatuun ja ympäristöön (YSL 8 § 3 kohta), mutta laajempaa vedenlaatuselvitystä ei Ivalojoen ja sen valuma-alueella ole toistaiseksi tehty. Lisäksi tilanteen Ivalojokeen laskevien Palsiojan, Sota- ja Uijemjokien osalta, jossa kaivetaan kultaa pääosin lapiolla, tekee entistä ongelmallisemmaksi se, ettei vastaavaa velvoitetta ympäristönsuojelulain nojalla aseteta lapiokaivajille: Lapiokaivussa ei yleensä kierrätetä vettä tai käytetä laskeutusaltaita, vaan huuhdontavesi valuu suoraan vesistöön (Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:n Koneellisen kullankaivun yhteistarkkailuraportti Ivalojoen-Sotajoen alueelta 2011: 4) ja erillisten kullanhuuhdonta-alueiden yhteisvaikutukset vedenlaatuun voivat olla huomattavia. Näin ollen em. velvoite ei koske suurinta osaa alueen toiminnanharjoittajista. Palsiojan alueen joet/ojat sekä Sota- ja Uijemjoet laskevat edelleen Ivalojokeen, jonka vedenlaatua kuormittavat myös muiden Ivalojokeen laskevien vesistöjen varrella harjoitettava kullanhuuhdonta sekä mm. metsätalouden ja taajama-alueiden päästöt.

Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille ja että julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Lisäksi ympäristönsuojelulain 6 § sekä 7 § edellyttävät toiminnanharjoittajaa, riippumatta siitä, harjoittaako hän luvanvaraista toimintaa vai ei, (6 §) olemaan selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista sekä (7.1 §) järjestämään toimintansa niin, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakoita tai sitä rajoitetaan. Varsinaisia lupamääräyksiä (toimenpiteitä) pilaantumisen ehkäisemiseksi ei kuitenkaan aseteta, eikä niiden toteuttamista valvota samalla tavalla kuin ympäristölupavelvollisten kohdalla. Lisäksi kaivoslain 24 § kieltää aiheuttamasta haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, merkittäviä muutoksia luonnonoloissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa ja vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Kaivosviranomaisen ei toistaiseksi ole kuitenkaan asettanut konkreettisia lupamääräyksiä haitan todelliseksi ehkäisemiseksi, vaan edellyttänyt, että kullanhuuhtoja pitää kullanhuuhdonta-alueen "sellaisessa kunnossa, että se täyttää jatkuvasti turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu" (ks. esim. HL2012:0077 koskeva päätös 22.5.2013). Kaivoslain 29 § velvoittaa toiminnanharjoittajaa saattamaan alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan, mutta vedenlaadun tai kalakantojen ennallistamiseen ei suoraan velvoiteta. Kaivosviranomaisen lapiokaivuluvissa asettamaa vakuutta toiminnasta aiheutuneen vahingon ja haitan korvaamista sekä kaivoslain mukaisten jälkitoimenpiteiden suorittamista varten ei ainakaan toistaiseksi ole Saamelaiskäräjien tiedon mukaan käytetty vedenlaadulle ja kalakannoille aiheutuneiden haittojen korvaamiseksi.

Näin ollen, vaikka Palsioja olisikin nykyisin vaatimaton kalastuskohde, voi vedentilan heikentymisellä kullankaivun seurauksena olla laajempia negatiivisia vaikutuksia koko Inarin alueen taimen- ja pohjasiikakantaan ja siten saamelaisten mahdollisuuksiin harjoittaa perinteistä elinkeinoaan kalastusta. Metsähallituksen mukaan kaivutoiminnan jatkuminen ja lisääminen vähentää kalakantojen monimuotoisuutta ja vaarantaa osaltaan alkuperäisten kalakantojen selviytymistä, sillä pohjan liettyminen tuhoaa lohikaloille sekä sijalle ja harjukselle tärkeitä kutu- ja poikastuotantoalueita. Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen mukaan koneellisen kullankaivun vesistövaikutuksista aiheutuu huomattavaa vahinkoa kalastolle ja kalastukselle ja vaarana on, että arvokalakannan tuottavuus alenee pysyvästi, kun kalasto ei pysty sopeutumaan koneellisen kullankaivun aiheuttamiin, usean sukupolven yli ulottuviin elinympäristössä ja lisääntymisolosuhteissa tapahtuviin haitallisiin muutoksiin. Palsiojan vedenlaadusta on tehty useita ilmoituksia Lapin ELY-keskukselle kesällä 2016, koska vesi on ollut silmin nähden samentunutta ja vesistössä on havaittu rehevöitymistä.

Ottaen huomioon, että 1) Palsiojan alueelle kohdistuu merkittävä määrä kullanhuuhtontalupia ja -hakemuksia (yht. 155 kpl Ivalojoen vedenlaatua kuormittavien Sota- ja Uijemjokien kullanhuuhtontalupien ja -hakemusten, 77 kpl, lisäksi), 2) lapiokaivussa ei yleensä kierrätetä vettä tai käytetä laskeutusaltaita, vaan huuhtontavesi valuu suoraan vesistöön, 3) Palsiojan vedenlaadusta on tehty viimeksi kesällä 2016 lukuisia ilmoituksia Lapin ELY-keskukselle, sekä 4) ettei kaivosviranomaisen ole toistaiseksi asettanut riittäviä lupamääräyksiä veden ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi (kaivoslain 24 ja 29 §) ja siten saamelaisten kalastusmahdollisuuksien turvaamiseksi kaivoslain 50 §:n mukaisesti, Saamelaiskäräjät katsoo, ettei edellytyksiä kullanhuuhtontalupien myöntämiselle ko. alueelle kaivoslain 50 §:n nojalla ole. Ivalojoen vesistöalueen vedenlaatu sekä kullanhuuhtontan vaikutukset vedenlaatuun ja kalakantoihin sekä se, kuinka pitkälle vaikutukset ulottuvat tulee selvittää ensi tilassa. Ilman ko. selvitystä on kullanhuuhtontatoiminnan todellisia vaikutuksia saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin mahdotonta arvioida ja ottaa huomioon kaivoslain mukaisessa lupaharkinnassa.

Saamelaiskäräjät haluaa muistuttaa, että Suomi on sitoutunut biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (BD-sopimus) tavoitteisiin biologisen monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä sekä näiden tavoitteiden entistä tehokkaampaan toimeenpanoon hidastaa merkittävästi vuoteen 2020 mennessä biologisen monimuotoisuuden häviämistä. Suomi on sitoutunut BD -sopimuksen artiklojen 38(j) ja 410(c) toimeenpanoon, ja siten perinteisen saamelaisen luonnonkäytön, kuten pronhoidon, keräilyn ja kalastuksen, edellytysten turvaamiseen. Saamelainen perinteinen luonnonkäyttö, kuten kalastus ja luonnonlaitumiin perustuva pronhoito, ylläpitää saamelaisten luonnon monimuotoisuuteen liittyvää perinteistä tietoa ja käytänteitä, joilla on merkitystä biologisen monimuotoisuuden suojelussa ja kestävässä käytössä. Em. tavoitteet on huomioitu

kaivoslaissa: kaivoslain tarkoituksena on yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaivostoiminnan edistämisen ohella turvata saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet. Mikäli perinteisen saamelaisen luonnonkäytön edellytykset heikkenevät kullanhuuhdonnan myötä, katoaa myös saamelaisten luontoon ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvä perinteinen tieto, jolla on tunnustettu olevan suuri merkitys luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön turvaamisessa. Kullanhuuhdonnan mahdollistaminen saamelaisen perinteisen luonnonkäytön, ml. poronhoidon ja kalastuksen, edellytysten kustannuksella olisi myös ristiriidassa kaivoslain tarkoituksen ja BD -sopimuksen sitoumusten kanssa.

Yhteenveto

Kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtien mukaan kullanhuuhdontalupaa ei saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta 1) yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa olennaisesti heikentäisi saamelaisten kotiseutualueella edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria; 3) aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Saamelaiskäräjien arvion mukaan kullanhuuhdonta ko. alueella yhdessä muiden vastaavien lupien ja muiden käyttömuotojen kanssa aiheuttaisi kaivoslain 50 § :n 1 momentin 1 ja 3 kohdissa tarkoitettua olennaista ja huomattavaa haittaa, jota ei Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan voida poistaa lupamääräyksiin lupahakemusten sijainti ja merkitys huomioon ottaen. Ottaen huomioon kullanhuuhdonta-alueen sijainti ja merkitys alueen saamelaisille sekä kullanhuuhdonnan edellä arvioidut vaikutukset alueen saamelaiskulttuurille (ml. poronhoidolle ja kalastukselle), olisi kullanhuuhdontalupien myöntämistä pidettävä myös perustuslain 17.3 §:n, poronhoitolain 2.2 §:n, YK:n KP-sopimuksen artiklan 27 vaatimusten sekä BD-sopimuksen sitoumusten vastaisena. Saamelaiskäräjät vastustaa kullanhuuhdontalupien myöntämistä ko. alueelle em. syistä ja katsoo, ettei olennaista haittaa voida estää lupamääräyksiin kullanhuuhdonta-alueiden sijainnista ja alueen merkityksestä johtuen.

Saamelaiskäräjien lausunto koskee kaikkea kullanhuuhdontatoimintaa (ml. jo vireillä olevat sekä vastaavat kullanhuuhdontalupahakemukset) Ivalojokeen laskevan Palsiojan, siihen laskevien oijen/jokien sekä Palsiojan länsi- ja pohjoispuolella sijaitsevien, suoraan Ivalojokeen laskevien oijen/jokien varsilla. Saamelaiskäräjät säilyttää oikeutensa lausua vireille tulevista kullanhuuhdontaluvista myös erikseen, mikäli katsoo sen tarpeelliseksi. Kullanhuuhdontatoiminta ko. alueella sijaitsee Hammastunturin erämaa-alueella. Erämaa-alueita perustetaan alueiden erämaaluonteen säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittämiseksi (erämaalain 1.1 §). Rakentaminen kullanhuuhdonta-alueelle on kaivoslain 26 §:n 1 momentin mukaan lähtökohtaisesti kielletty, eikä sitä tule Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan sallia erämaalain tarkoitus huomioon ottaen.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kannanotto lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin yksilöityihin vaatimuksiin.

Kullanhuuhdontaan tarvitaan lainvoimainen kullanhuuhdentalupa tai lupapäätöksen yhteydessä kaivosviranomaisen antama kaivoslain 169 §:n mukainen täytäntöönpanolupa ennen toimenpiteiden aloittamista. Kullanhuuhdentalupahakemus ei oikeuta hakijaa tekemään alueella mitään toimenpiteitä, jotka eivät kuulu jokamiehenoikeuteen. Näin ollen hakemuksen vireilläolo ei oikeuta maankäyttöön eikä siten voi aiheuttaa haittaa saamelaiskulttuurille.

Muut lausunnoissa esitetyt seikat on otettu päätöksessä huomioon lupamääräyksillä.

Muistutukset ja mielipiteet

Muistutuksia ja mielipiteitä ei ole jätetty.

Hakijan selitys

Hakijan selitys 13.3.2017

Saatuani Saamelaiskäräjien lausunnon, meni se niin tunteisiin kestäen useamman päivän selvitellä sekavia tunteita. Nyt kuitenkin luettuani sen, olen tullut siihen tulokseen että, kyseisen lausunnon perusteella kullankaivuu olisi parasta lopettaa kokonaan Lapista. Mutta asiaan, ymmärrän Saamelaiselinkeinojen hädänhuudon, koska itse innokkaana Lapin luonnossa liikkujana olen nähnyt luonnonpurojen muuttumisen lähinnä soramontuksi konekaivuun jäljiltä.

Kyseiset lupahakemukset käsittää kuitenkin lapiokaivuuta ja aikaisemmin tietääkseni näillä valtauksilla on ollut konekaivuuta. Paikalla jo pitkään olleena olen seurannut porojen kulkureittejä jotka ovat puronvarret ja puronrinteen yläosat, kaivuu on aina kohdistunut rinteiden alaosaan. Kaivuusuunnitelmissa on aina huomioitu porojen kulkureitit ja esteetön elinympäristö. Mielestäni porohoitajat voisivat myös ohjeistaa kaivajia oikeanlaiseen toimintaan häiriöiden minimoimiseksi vai onko tarkoitus todella lopettaa toiminta kokonaan?

Kaivuupaikat ovat aina niin etäällä purosta, jolloin huuhdontavesi ei valu suoraan puroon eikä tästä johtuen samenna vesistöä. Esimerkiksi Saamelaiskäräjien launnossa mainitaan myös, että kaivoslain muutokset ovat mahdollistaneet myös lapiokaivuuluvissa entistä suurempien maamäärien käsittelyn, joten kaivosviranomaisen aikaisemmin huomautettava liian vähäinen kaivuumäärä ihmetyttää nyt. Tämä kaivuumäärän vähäisyys johtui taas koska on kaksi valtausta vierekkäin, jolloin kaivuu keskittyi niinä vuosina enempi toisen valtauksen alueelle, joten pitäiskö lisätä vai vähentää kaivuu määriä?

Myöskään en aivan alleviivais sitä että kullankaivuu estäisi palsinojan ylittämisen huomioiden lapiokaivajien häiriön. Lausunnossa kaivuuta verrataan poronhoidon haitat vastaan toiminnanharjoittajan hyödyt intressi vertailulla, unohtaen kuitenkin valtauksista tulevat välilliset tulot eri intresseille, lisäksi kaivajatkin ovat panostaneet rahallisesti toimintaan. Jos kerran laki mahdollistaa valtausten hakemisen, niin katson kyseisten hakemusten täyttävän kriteerit kaikilta osin verrattuna jo alueelle aikaisemmin myönnetty luvat.

Lausunto on kyllä kattava, jonka johdosta sai uutta tietoa Saamelaiskulttuurista, historiasta ja Ylä-Lapin maanomistuksesta. Joten toivoisin puolet elämästäni kullankaivuuta ja lapissa liikkuneena, hakemusten hyväksymistä (koska uudenpaikan etsimiseen ja luparuljanssin pitkän kestoajan ym. päätöstä odotellessa on myös mahdollista jälleen uusi selvityspyyntö, nyt on jo odoteltu kaksi vuotta).

Perustuslain 20§:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille ja julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Kullankaivuu on ympärivuotinen "harrastus" ei vain se jakso kesästä 15.6-15.8 välisellä ajalla jolloin ollaan erinäisiä jaksoja valtauksella, jotenka häiriö poronhoidolle on vähäinen. Kullankaivuu voi olla jollekin hyvinkin tärkeä asia ja kaikilla meillä on joskus peiliin katsomisen paikka.

Hakijan selitys / täydennys koskien lupatunnus HL2012:0064 20.3.2017

2003 vuodesta olemme kaivaneet Palsilla jotenka ympäristö on tuttua ja seuratessa porojen liikkeitä olen sitä mieltä että porojen ylityspaikat ovat ylempänä palsin matalarinteisemmillä kohdilla. Minusta porot ja kaivajat tulevat paremmin toimeen keskenään kuin kaivajat ja Saamelaiskäräjät. Pitäisi ottaa kokonaisvaltaisesti poronhoitoalue huomioon ja miettiä paljonko kaivuutoiminta todella häiritsee saamelaiskulttuuria, mielestäni ei niin merkittävästi etteikö lupia voitaisi myöntää.

Lukiessa viimeisimpien lupapäätösten kaivajien selityksiä, yhdyn heihin. Jotenka en lähde enää sen kummemmin asiaa enää vatvomaan. Täten esitämme edelleen lupahakemuksiemme mukaisesti luvan myöntämistä pisimmällä mahdollisella voimassaoloajalla ja päätöstä siitä että, luvan mukaisiin toimiin voidaan ryhtyä mahdollisista valituksista huolimatta.

Päätösmaksu

Päätösmaksu 550 €. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus lähettää laskun hakijalle.

Perustelut: Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (636/2013)

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta kaivoslain (621/2011) 162 §:n nojalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöksestä perittävästä maksusta voidaan valittaa samassa järjestyksessä kuin pääasiasta. Valitusaika on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä. Liitteenä olevasta valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on meneteltävä.

Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksestä tiedotetaan kaivoslain (621/2011) 58 §:n mukaisesti. Lupapäätös liitteineen toimitetaan postitse hakijalle. Jäljennös päätöksestä toimitetaan niille, jotka ovat tätä erikseen pyytäneet sekä niille kunnille, ELY-keskuksille ja muille viranomaisille, joille asiasta sen käsittelyn aikana on annettu tieto tai joilta on pyydetty lausunto. Jäljennös päätöksestä toimitetaan myös saamelaiskäräjille ja paliskunnalle.

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Päätöksen antamisesta kuulutetaan alueen kunnan ilmoitustaululla.

Sovelletut säännökset

Kaivoslaki (621/2011)

Asetus kaivostoiminnasta (391/2012)

Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (636/2013)

Lisätietoja

Lisätietoja antaa Katja Palo, puh. 029 5052 191, etunimi.sukunimi@tukes.fi

Pasi Molkoselkä
Ylitarkastaja

Katja Palo
Ylitarkastaja

LIITTEET	Liite 1. Valitusosoitus Liite 2. Kartta alueesta (1:10 000) Liite 3. Selvitys kullanhuuhtontaluvan myöntämisen esteistä
TIEDOKSI	Ivalon paliskunta Inarin kunta Lapin Ely-keskus Metsähallitus Saamelaiskäräjät

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosa tässä päätöksessä tarkoitettua aluetta sijaitsee. Toimivaltainen hallinto-oikeus on mainittu valitusosoituksen lopussa. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä.

Valitusoikeus

Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset, saamelaiskäräjät sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ja kolttien kyläkokous sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttialueella kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- 1) päätös, johon haetaan muutosta
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- 3) perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- 4) valittajan nimi ja kotikunta
- 5) postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla).

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- 1) päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- 2) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- 3) asiamiehen valtakirja

Valituskirjelmän toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille

valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Hallinto-oikeudessa kirjaamon aukioloaika on klo 8.00–16.15. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa **oikeudenkäyntimaksu** 250 euroa.

Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (1455/2015) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Toimivaltaisen hallinto-oikeuden yhteystiedot muutoksenhakua varten:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

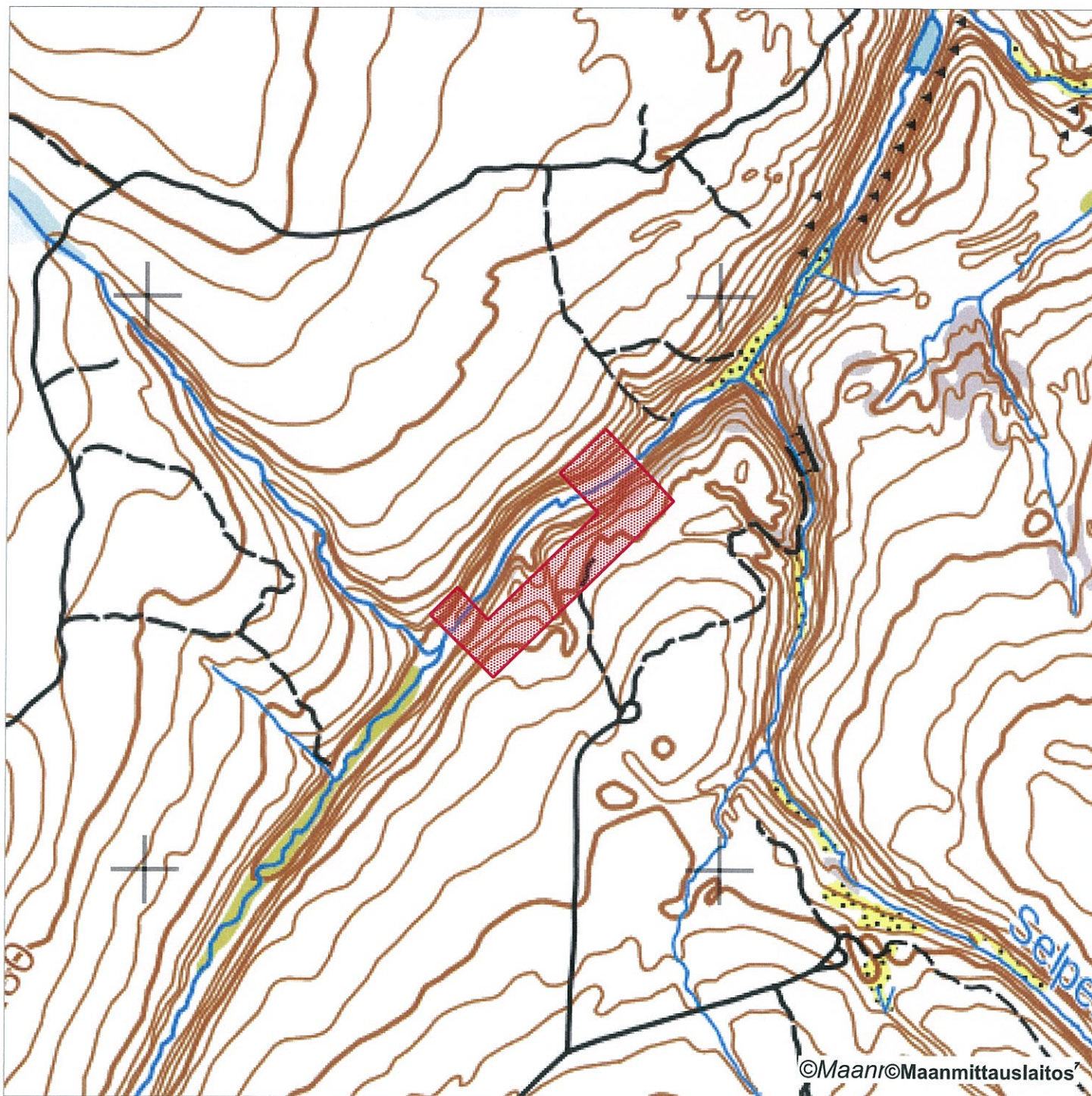
Käyntiosoite: Isokatu 4, OULU

Postiosoite: PL 189, 90101 OULU

Faksi: 029 56 42841

Sähköposti: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Puhelin: 029 56 42800 (vaihde)

 Kullanhuuhdontalupa-alue

Mittakaava 1: 10 000

HL2012:0064

Karkku 2

Isopahkala Tapio

Selvitys kullanhuuhdontaluvan HL2012:0064 mahdollisista myöntämisen esteistä

Yleistä kullanhuuhdonnasta

Kullanhuuhdonta on ollut pienenevä maankäyttömuoto koko 2000-luvun ajan. Esimerkiksi vuonna 2000 kullanhuuhdontaan oikeuttavia lupia on ollut voimassa yli 400, kun tällä hetkellä vastaava määrä on 165. Hakemuksia on vireillä 153. Hakemuksista yhteensä 97 hakemusta on jatkohakemuksia hakemushetkellä voimassa olleille luvulle. Näistä 24 kpl on sellaisia, jotka ovat tarkasteluhetkellä voimassa ja sisältyvät siten sekä hakemuksiin että voimassaoleviin lupiin (lähde: Kaivosrekisteri 2.5.2017). Lisäksi kullanhuuhdontaan varattujen alueiden keskikoko on pienentynyt uuden kaivoslain voimaantulon myötä noin 20 %.

Kullanhuuhdonnan mahdollinen vaikutus saamelaiskulttuuriin selvitetään paliskunnittain, koska poronhoito on tärkeä osa saamelaiskulttuuria ja se on alueiden käytön kannalta herkkä elinkeino. Koska paliskuntien alueet on selkeästi rajattu aidoilla, kaivoslain mukaisen kullanhuuhdonnan vaikutukset saamelaiskulttuurille rajoittuvat pääasiallisesti sen paliskunnan alueeseen, jolla kullanhuuhdonta harjoitetaan. Kullanhuuhdontaluvan nojalla ei saa harjoittaa toimintaa, joka vaikuttaa vesistöön. Mikäli tällaista toimintaa on suunniteltu lupa-alueella harjoitettavan, tulee toimintaan olla ympäristö- tai vesilupa. Näissä luvissa toimivaltainen viranomaisena on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Lupa-alueen kuvaus

Kullanhuuhdontalupa-hakemusalue HL2012:0064 (5,0 ha) sijoittuu Inarin kuntaan, Palsinojalle, Ivalon paliskunnan alueelle ja Hammastunturin erämaa-alueelle. Luvan hakijoilla on ollut aiemminkin lupa harjoittaa vastaavaa toimintaa alueella, kyseessä on siis jatkohakemus.

Ivalon paliskunnan kokonaispinta-ala on noin 286000 ha ja Hammastunturin erämaa-alueen pinta-ala on 182231 ha. Ivalon paliskunnan alueelle sijoittuu 72 kpl kullanhuuhdontaan oikeuttavia lupia, pinta-alaltaan yhteensä noin 290 ha. Näistä kyseisen lupa-alueen läheisyyteen (2 km säteellä alueesta) sijoittuu noin 47 ha, 12 kpl. Alueen lähistöllä olevat lupa-alueet ovat olleet pääsääntöisesti kullanhuuhdontakäytössä vuosikymmenien ajan. Pinta-alallisesti noin 75 % voimassa olevista luvista luvan haltija on jo aiemmin omistanut oikeuden huuhtoa kultaa kyseisellä alueella. Alueen läheisyydessä on vireillä myös 16 kpl kullanhuuhdontalupahakemuksia pinta-alaltaan noin 62,4 ha.

Luvan mukaisen toiminnan kuvaus

Alueella on tarkoitus harjoittaa lapiokaivua, vuotuinen kaivumäärä on noin 20m³. Lupaan on haettu päätöksen täytäntöönpano muutoksenhausta huolimatta kaivoslain 169 §:n mukaan.

Alue sijaitsee poronhoitolain (848/1990) tarkoittamalla erityisellä poronhoitoalueella ja saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella.

Muut häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitetulla alueella ja sen läheisyydessä

Alue on erämaalain (62/1991) mukainen erämaa-alue, jonka hoidossa ja käytössä on noudatettava hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma on päivitetty 17.12.2012 ja se on Ympäristöministeriön vahvistettavana.

Koko Hammastunturin erämaa-alueella on 28 kpl vuokra- ja käyttöoikeussopimuksia, joista 16 kpl liittyy porotalouteen. Kullanhuuhdonta-alueen läheisyydessä ei ole yhtään voimassa olevaa muuhun alueiden käyttömuotoon liittyvää sopimusta.

Yleisesti vuokra- ja käyttöoikeussopimuksista ja niiden myöntämisestä Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan seuraavaa:

Vuokra- ja käyttöoikeussopimusten laatiminen

- 1.) Metsähallitus jatkaa voimassa olevia käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia edellyttäen, että niiden käyttötarkoitus ei muutu erämaalain vastaiseksi.
- 2.) Metsähallitus voi luovuttaa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) mukaisia erityisen etuuden käyttöoikeuksia tukikohdan sijoittamista varten. Hakijan tulee täyttää rahoituslain kriteerit. Hakijan on oltava kuntalainen.
- 3.) Kalastuksen tai metsästyksen (muut kuin luontaiselinkeinojen harjoittajat) perusteella uusia tukikohtapaikkoja ei myönnetä.
- 4.) Poronhoidon tarpeisiin voidaan tehdä käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia. Uusien poroitajien riistaturvallisuutta parannetaan mahdollisuuksien mukaan.
- 5.) Vanhoille käyttöoikeussopimuksettomille rakennuksille voidaan tehdä omistajan hakemuksesta käyttöoikeus-sopimus, mikäli rakennus on rakennettu ennen erämaalain voimaantuloa 1991, rakennus on asumiskelpoinen, rakennuksen omistaja on kuntalainen ja omistaja käyttää rakennusta metsästyksen, kalastuksen tai keräilyn tukikohtana. Rakennukselle on lisäksi hankittava kunnan myöntämä rakennus- tai toimenpidelupa.

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman tarkistamisen kaudelle 2006-2010 yhteydessä Metsähallitus on päättänyt, että erämaa-alueiden metsien hakkuista luovutaan, joten alueella ei harjoiteta metsätaloutta.

Pysyvien teiden rakentaminen on erämaa-alueelle laissa kielletty.

Lupa-alueen läheisyydessä ei ole Metsähallituksen hallinnoimia vuokra-, autio- tai päivätipia. Lupa-alueen läheisyydessä ei ole retkeilyreittiä eikä erityistä retkeilykohdetta.

Hammastunturin erämaa-alue on kuntalaisille merkittävä perinteinen metsästysalue. Lupametsästyspaine on alueella vähäinen. Metsästyspaine (kuntalaiset+lupametsästäjät) lupametsästysalueilla on ollut enimmillään 1,4 metsästysvuorokautta/km².

Kun huomioidaan edellä kerrotut tosiseikat, kullanhuhdentaluvassa annetut määräykset ja muualla lainsäädännössä ja viranomaispäätöksissä annetut velvoitteet ja hakijoiden aiempi toiminta alueella, voidaan todeta, että kullanhuhdentaluvan HL2012:0064 oikeuttamat toimenpiteet eivät yksin taikka yhdessä muiden vastaavien lupien ja edellä kuvattujen muiden maankäyttömuotojen kanssa olennaisesti heikennä saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan. Yhteisvaikutusta arvioidessa on huomioitu lausunnoissa esiin tulleet seikat sekä alueiden ja toimintojen kokonaismäärä, sijainti ja toiminta.

Lisäksi alue on rajattu ja toimintaan tarvittavien lupien lupaehdot niin kyseisellä lupa-alueella kuin läheisyydessäkin turvaavat sen, että toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat haitat ovat ajalliselta kestoaltaan ja sijainniltaan rajallisia, eivätkä olennaisesti haittaa saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan.

Hakija on osoittanut olevansa kelpoinen hakemaan kullanhuhdentalupaa eikä hakemusalueella ole selvitysten ja saatujen lausuntojen perusteella muitakaan kaivoslaissa mainittuja luvan myöntämisen esteitä.

Lupakäsittelyn yhteydessä ei myöskään ole tullut esiin luvan aiemmasta, saman sisältöisestä toiminnasta mitään sellaisia seikkoja, että toiminnan jatkamiselle olisi kaivoslain mukaista estettä.

Aineistoa:

Kaivosrekisterin karttapalvelu (www.kaivostoiminta.fi/kartta)

Erämaalaki (<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910062>)

Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

(http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Hoidonjakaytonsuunnittelusuojelualueilla/Hammastunturi/Documents/Hammastunturi_Hks_VAHVISTETTAVAKSI_17122012.pdf)

Kaivosviranomaisen toimittaa yllämainitut dokumentit tarvittaessa paperisena niin pyydettyäessä